O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

TOSHKENT TIBBIYOT
AKADEMIYASI

ENDOKRINOLOGIYANING DOLZARB MUAMMOLARI:

Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari

TO'PLAMI

Toshkent - 2023

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI

ENDOKRINOLOGIYANING DOLZARB MUAMMOLARI:
Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari

TO'PLAMI

Toshkent - 2023

ENDOKRINOLOGIYANING DOLZARB MUAMMOLARI: Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani tezislar to'plami /Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani tezislar to'plami/ MChJ "TIBBIYOT NASHRIYOTI MATBAA UYI" Toshkent - 2023 – 170 bet

TAHRIR HAYʻATI / РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Bosh muharrir
tibbiyot fanlari doktori, professor
Shadmanov Alisher Kayumovich

Bosh muharrir o'rinbosari
tibbiyot fanlari doktori, professor
Shagazatova Barno Xabibullayevna

Muharrirlar jamoasi
tibbiyot fanlari doktori, professor
Xamrayev Abror Asrorovich

tibbiyot fanlari doktori, professor
Najmutdinova Dilorom Qamaritdinovna

tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent
Artikova Dilfuza Maxamadovna

tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent
Azizova Pokiza Xusanovna

PhD, katta oʻqituvchi
Yuldasheva Nigora Xusnullayevna

PhD
Axmedova Feruza Shaxbozxanovna
PhD
Mirxaydarova Feruza Sayfullayevna

Toshkent tibbiyot akademiyasida bo'lib o'tgan «Endokrinologizaning dolzarb muammolari» xalqaro ilmiy -amaliy anjumanida taqdim etilgan tezislar ushbu to'plamdan o'rin olgan.

To'plamning asosiy qismi endokrinologizaning dolzarb muammolarini aks ettiradi: ichki sekretsiza bezlari patologiyalarini davolash va oldini olishning samarali usullarini ishlab chiqih va tatbiq etishga bag'ishlangan.

Taqdim etilgan ilmiy natijalar terapiya yo'nalishining barcha mutaxassislari uchun ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Tezislarning mazmuni, ulardagi xatoliklar va statistik ma'lumotlarning haqqoniyligi uchun mas'uliyat mualliflar zimmasidadir.

© TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI 2023
© "TIBBIYOT NASHRIYOTI MATBAA UYI" LLC. 2023

MUNDARIJA – ОГЛАВЛЕНИЕ – CONTENTS

Яхёева Ҳ.Ш. / Нормал ва касалланган қалқонсимон без тўқимасига коронавирус инфекциясининг таъсири 11

Raximberdiyeva Z.A., Abdiqodirova D.A. / Qandli diabet 2 tur bemorlarida dapagliflozinlar va empagliflozinlarning ta'sirining taqqoslama tahlili 12

Абдурасулова Ш. / Кандли диабет 2 тур беморларида гемодинамик узгаришлар 13

Урунбаева Д.А., Аликулова М. / Изучение взаимосвязи содержания витамина *Д* в крови у пациентов с аутоиммунным тиреоидитом 14

Аликулова М. / Изучение взаимосвязи содержания витамина д в крови у пациентов с аутоиммунным тиреоидитом 15

Axatov Sh.Sh. / Frequency of occurrence of steroid diabetes mellitus on the background of acute leukemia 16

Sadikova N.G., G'ulomova M.B. / Surunkali buyrak kasalligi bilan asoratlangan qandli diabet tip 2 bemorlarining hayot sifatini SF-36 so`rovnomasi asosida baholash 17

Najmutdinova D.K., Kalandarova G.B. / Obesity as a possible predictor of COVID-19 severity 18

Rakhimbaeva G.S. Mallaev F.S. / The role of atherocalcinosis in the development of atherothrombotic subtype of ischemic stroke. Management of medical treatment tactics 19

Daminova X.M., Shermuhammedova F.K., Mamajonov F.E., Kutlimuratova M.B. / Migren kasalligi bor bemorlarda kognitiv funksiyalarni o`zgarishini yoshga bog`liqligini aniqlash 20

Xolboboeva Sh.A. / COVID-19 kasalligidan keyin miokardit va uning proflaktikasi. 21

Mirsodiqov M.M. / Anemiya bilan kasallangan homiladorlarda gemostazning trombotsitar tizimini o'rganishning ahamiyati 23

Mirzaeva U.Z., Nasirova X.K. / Analysis of the incidence of metabolic disorders depending on the severity of COVID-19 24

Mukhamadieva A.Yu., Urunbayeva D.A. / Can zinc and iron deficiency affect the functional state of the thyroid gland in patients with autoimmune thyroiditis? 25

Nadirova Y.I., Jabbarov O.O., Tursunova L.D., Bobosharipov F.G. / Sulfasalazine va metotreksat dorilarining ankiloz spondilitini terapiyasidagi samaradorligini baholash 26

Shamsiyeva U.A., Erniyozov A.A. / Parkinson va parkinsonizm sindromi bo'lgan bemorlarda vegitativ buzilishlar kechishi 27

Parpibaeva D.A., Salimova N.D., Ergashov N.Sh. / Efficacy and safety of fenofibrate in the treatment of diabetes mellitus type 2 28

Shagazatova B.X., Vafoyev Sh.F. / Qandli diabet 2 turini metformin va liraglutid bilan davolashdan keying ichak mikrobiotasidagi o'zgarishlar 29

Qurbonova M.A. / Subklinik gipotireozli bemorlarda yurak qon tomir kasalliklari rivojlanish xavfi 30

Shonazarova N.X., Shagazatova B.X., Shodiqulova G.Z. / Samarqand viloyatida qalqonsimon bez kasalligi bilan birgalikda kechayotgan revmatoid artritni klinik-laborator ko'rsatkichlarining o'ziga xos xususiyatlari 31

Jenifer Alat Stephen, Mirkhamidova S.M. / Effectiveness of new diabetic drug - semaglutide 32

Azizova P.Kh., Tursunova Z.A., Shorakhimova D.M. / Bone mineral density in women of reproductive age with primary hypothyroisis 33

Azizova P.Kh., Tursunova Z.A., Shorakhimova D.M. / Assessment of lipid metabolism in autoimmune thyroiditis with arterial hypertension 34

Shagazatova B.X., Shokiriy M.O. / Bariatrik operatsiya o'tkazgan bemorda operatsiyaning effektivligini baholash 35

Shagazatova B.X. Mirxaydarova S.M. / Qandli diabet rivojlanishida xavotir va depressiya sindromining ahamiyati 36

Yusuphodjayeva S.T., Gafurova S.Sh. / Indications of sleep disorders in patients with rheumatoid arthritis 37

Zakirova F.Sh. / New prospects for the use of sodium-glucose cotransporter 2 inhibitors in diabetes mellitus 38

Shagazatova B.X. , Shokiriy M.O. / Semizlik mavjud bo'lgan bemorlarda psixologik holati 39

Kasimova.O.O., Akramova.D.T. / The association between parkinson's disease and thyroid dysfunction: a meta-analysis 40

Paresh Ramesh Kasaram, Mirkhamidova S.M. / Thyroid cancer 41

Janani Velu, Mirkhamidova S.M. / Impact of obesity on fertility in women 42

Aashikaa Juslee J.K, Mirkhmidova S.M. / Prolactinoma in pregnancy and its treatment 43

Sadiqova N.G', Xidirova M.D. / Klimakterik sindromi mavjud 2-tip qandli diabetli ayollarda transdermal esterogenning samaradorligi 44

Najmutdinova D.K., Xurramiy H.R. / Semizlik va metabolik sindromda bioimpedans analizatorini o'rganish va natijalarni tahlil qilish 45

Najmutdinova D.K. Xurramiy H.R. / Semizlikni fertil yoshdagi ayollarda uchrash chastotasi 46

Абдулазизхожиева Р.Б. / 1-тур қандли диабет катта ёшдаги беморларда КОВИД-19 инфекциясидан кейинги даврда қалқонсимон бездаги ўзгаришлар 47

Азимова О.Т., Халимова З.Ю. / Особенности генетических факторов роста в развитии агрессивных аденом гипофиза 48

Аймурзаева Г.Б., Жаббаров О.О., Ходжанова Ш.И. / Оценка эффективности антикоагулятной терапии с ривароксабаном на функцию почек у пациентов с диабетической нефропатии 49

Алимова С.Э. / Қандли диабет 2 тур беморларида SGLT -2 ингибиторларининг буйрак фаолиятига таъсири 50

Арипова Н.Н. / Сурункали панкреатит ўтказган беморларда эластаза 1 курсаткичи билан қондаги витамин Д етишмовчилиги кўрсаткичлари 51

Хамраев А.А., Арипова Н.Н. / Сурункали панкреатитни витамин Д танқислигида клиник кечишини ўзига хос хусусиятлари 52

Ахмедова Ш.У., Ахмедова Ш.А., Popova M., Alkarni Saad Salman / Краткий анализ литературных данных по изучению ожирения среди детей и подростков в Саудовской Аравии ... 54

Sadikova N.G‘., Botirova N. A. / Ayollarda hayz oldi sindromida psixovegetativ buzilishlar. 56

Ганиева С.К., Джурабаева Н.Б. / Паразитозы в структуре преморбидной патологии инфекционных диарей у детей ... 57

Болунц Е.А, Исломжонова М.М , Кудратова Н.А. / Диагностическая оценка качества лечения периферической полинейропатии у больных сахарным диабетом препаратами глутатиона ... 59

Mirzaeva G.P., Mukhiddinova F.M. / The role of arterial hypertension in the development of structural and functional changes of the heart in diffuse toxic goiter ... 60

Журакулова З.А., Адизова Н. / Первичное и вторичное бесплодие у женщин репродуктивного возраста с избыточным весом и ожирением ... 61

Муртазаев С.С., Ахмедов У.Б., Шагазатова Б.Х., Кенжаев Ф.Х., Кенжаева Ю.Р. / Непосредственные результаты хирургической коррекции ИБС при её сочетании с сахарным диабетом II типа ... 62

Иргашева О.Б., Халимова З.Ю. / Митохондриальная дисфункция как ключ к пониманию репродуктивных нарушений при синдроме кушинга ... 63

Najmuddinova D.Q., Ismoilova.N.B. / Qandli diabet 2 tip va surunkali yurak yetishmovchiligi bor kasallarda davo strategiyasi ... 65

Xasanova K.M., Ibodullaev Z.R., Maxkamova N.U. / Yurak ishemik kasalligida uyqudagi obstruktiv apnoe sindromini davolash tamoyillari ... 66

Каримова М.М., Ахмаджонов У. / Қалқонсимон без касаллиги бўлган беморларда COVID -19 билан касалланишдан кейинги даврда ривожланадиган асоратларини ўрганиш ... 67

Кдырбаева Ф.Р. / Оценка распространенности стоматологических заболеваний у детей в разные периоды жизни ... 68

Кенджаева К.Ш., Хайдарова Ф.А. / Прием метформина связан с наличием клинических признаков диабетической полинейропатии ... 69

Кенджаева К.Ш, Хайдарова Ф.А. / Прием метформина ассоциирован со снижением уровня витамина B12 у пациентов с сахарным диабетом 2 типа ... 70

Шагазатова Б.Х, Кенжаева Ю.Р., Кенжаев Ф.Х. / Когнитивных нарушений у больных сахарном диабетом 2 типа. ... 71

Шагазатова Б.Х, Кенжаева Ю.Р., Кенжаев Ф.Х. / Қандли диабет 2 типда диабетик энцефалопатиянинг клиник аспектлари ... 72

Кудратова Н.А., Шагазатова Б.Х. / Гормональные изменения после бариатрической хирургии. ... 73

Юлдашев О.С., Тожибова Д.М. / Мастопатиянинг хавф омиллари ва ёшга боғлиқ хусусиятлари ... 74

Юлдашев О.С., Файзуллаев Б.Р. / Турли тиреоид патологияларда мастопатиянинг ўзига хослиги ... 75

KLIMAKTERIK SINDROMI MAVJUD 2-TIP QANDLI DIABETLI AYOLLARDA TRANSDERMAL ESTEROGENNING SAMARADORLIGI

Sadiqova N.G', Xidirova M.D.
Toshkent Tibbiyot Akademiyasi

Tadqiqot maqsadi. Klimakterik sindromi mavjud 2-tip qandli diabetli ayollarda transdermal esterogenning samaradorligini o'rganish

Materiallar va usullar. Toshkent Tibbiyot Akademiyasi 2-klinikasi Endokrinologiya bo'limi va Toshkent Tibbiyot Akademiyasi ko'p tarmoqli klinikasi 2-son Ichki Kasalliklar kafedrasida 45 yoshdan 57 yoshgacha (o‘rtacha yoshi 50.7±2.11 yosh) bo'lgan klimakterik sindrom simptomlari mavjud 30ta qandli diabet 2tip ayollar kuzatuvga olindi. Ulardan 10tasi- perimenapauza, 20tasi postmenapauza yoshida. Menapauza boshlanish o'rtacha yoshi 50.4±0.5, o'rtacha esterogen yetishmovchiligi davomiyligi 2-5yil (3.5±1yil). Perimenapauza davridagi ayollarda 1yil davomidagi noregilyar hayz aminoreya bilan 65±5.8 kunni, FSG o'rtacha miqdori 56ME/l ni tashkil qiladi. Bemorlarda davodan avval labarator tekshiruvlardan- lipid spektori, jigar fermentlari, qand miqdori, koagulogramma, vitamin D miqdori; gormon analizlardan -FSG, LG, estradiol, progesteron; instrumental tekshiruvlardan - jigar, kichik chanoq bo'shlig'i a'zolari, sut bezlari va bachadon UTTsi tekshiruvi hamda klimakterik sindrom og'irlik darajasini aniqlash bo'yicha Kupperman shkalasiga asoslangan so'rovnoma o'tqizildi. Shkalaga ko'ra:

0-11 ball - klimakterik sindrom belgilari mavjud emas.12-34 ball - yengil daraja;35-58ball- o'rta og'ir daraja;59 va undan yuqori ball- og'ir daraja.Bemorlarning barchasiga 6oy davomida transdermal sprey "Lenzetto" (esteradiol gemigidrat)ni kuniga 1doza(1.53mg) dan 3doza(4.59mg) gacha va 28ta(93.3%) intakt bachadonli ayollarga har oylik davoning 14-kunidan boshlab bachadon giperplaziyasining profilaktikasi sifatida 150mg dezogastrel buyurildi. Davo samaradorligi davogacha, davodan 1oydan so'ng va 6 oydan so'ng Kupperman shkalasi so'rovnomasi asosida baholandi.

Tadqiqot natijalari: Davoning 1-oyi oxirida barcha ayollardagi menapauzal simptomlar 39.4%ga kamayib, Kupperman shkalasi bo'yicha ballar yig'indisi 13.35±2.94ballni tashkil qildi ($p<0.001$).Davoning samaradorligi samatovegetativ simptomlarda yaqqolroq namoyon bo'lib, ayollardagi isib ketish, terlash, yurak soxasida noxushlik xissi, mushak -suyaklardagi og'riqlar 43.53%ga kamaydi (prilivlar soni 20-30tadan 8-10tagacha kamaydi). Simptomlarning intensivligi va davomiyligi esa 56% ga kamaygani aniqlandi.Urogenital simptomlar esa Kupperman shkalasi bo'yicha 45.5%ga pasaygani kuzatildi($p<0.001$).6oydan so'ng klimakterik sindrom simptomlari 76.23%ga yaxshilanib, shkala bo'yicha ballar yig'indisi 5.24±3.77ni tashkil qildi. Shundan samatovegatativ simptomlarning yengillashuvi 80,37%ni tashkil qildi. 19ta ayolda(63.3%) isib ketish prilivi 6-oy oxiriga kelib yo'qolgan, 11ta ayollarda esa(36.7%) haftasiga 1-3martagacha saqlanib qoldi. Urogenital simptomlarning yaxshilanishi 6-oy oxiriga kelib 87.63%ga yetgan bo'lsa, psixoemotsional simptomlar 71.26% ga yengillashdi.

Xulosa. Kuzatuv va tahlillarga ko'ra transdermal esterogen peroral esterogenga nisbatan ayniqsa klimakterik sindromi mavjud qandli diabet 2-tip ayollarga samaradorligi yuqori va nojo'ya tasiri kam hisoblanadi. Davo so'ngida bemorlarda o'tqazilgan labarator taxlillarda transdermal esterogen qon ivish sistemasi, lipoproteinlar miqdori, globulin va jigar fermentlariga ta'sir qilmagani aniqlandi. Yuqorida sanab o'tilgan xususiyatlari sababli transdermal esterogen "Lenzetto" qandli diabeti mavjud ayollar klimakterik sindromini davolashda yuqori samara va kam nojo'ya ta'sirlarga ega hisoblanadi.